

Mr. drs. C. Homan

Terroristen doden met afstandsbesturing

Gaat het om oorlogsomstandigheden of geldt de regel dat een verdachte pas dader is als hij of zij veroordeeld is, wanneer terroristen waar ook ter wereld met *Unmanned Aerial Vehicles* worden uitgeschakeld?

Begin juni jl. moest de Amerikaanse minister van Defensie, Leon Panetta, weer eens publiekelijk verdedigen dat het gebruik van *Unmanned Aerial Vehicles* (UAVs) om militanten uit te schakelen, geoorloofd en effectief is. Pakistan wil echter dat de Verenigde Staten de inzet hiervan op hun grondgebied beëindigen, omdat deze aanvallen ook slachtoffers eisen onder burgers die niets met de militanten van doen hebben en mede hierdoor het anti-Amerikaans sentiment voeden. Effectief was de uitschakeling van huiseideoloog en imam Anwar al-Awlaki en propagandist Samir Khan, beide belangrijke Al-Qaeda medewerkers, zeker. Zij stierven beide eind september 2011 in Jemen door een Predatoraanval. Vooral de liquidatie van Al-Awlaki zorgde voor opschudding omdat hij een Amerikaans staatsburger was. Er was geen enkele aanklacht tegen hem ingediend, ook al kwam hij voor op de terreurlijst van de Verenigde Staten.

Zelfverdediging

De Verenigde Staten achten deze buitenrechtelijke executies onder bepaalde omstandigheden legaal op basis van de *Authorization for Use of Military Force*. Volgens deze gezamenlijke resolutie van het Amerikaanse Congres van 14 september

2001, is inzet van de Amerikaanse strijdkrachten geoorloofd tegen hen die verantwoordelijk zijn voor de aanvallen op 11 september 2001. Het Congres meent dat er dan sprake is van zelfverdediging.

Er zijn wel voorwaarden aan verbonden. Een verdachte mag alleen worden geëlimineerd door een UAV aanval als arrestatie niet mogelijk is. Verder moet de verdachte betrokken zijn bij voorbereidingen tot oorlogactiviteiten tegen de Verenigde Staten en een voor het land belangrijk gevaar vormen. Een laatste voorwaarde is dat de staat waar de verdachte zich bevindt, niet in staat of bereid is om deze te arresteren. In het geval van al-Awlaki vonden de Verenigde Staten dat ze aan deze vier eisen hadden voldaan. Hij vormde een wettig doel in een gewapend conflict, was bezig een aanval op de Verenigde Staten voor te bereiden en de regering van Jemen had toestemming gegeven voor de aanval. Bovendien bepaalde het Amerikaans Hoog Gerechtshof in 2007 dat de politie mag doden om onschuldigen te redden.

Oorlog of vrede

Europa vindt terrorisme ook een ernstige zaak, maar beschouwt dit fenomeen eerder als een zaak van binnenlandse veiligheid.

Volgens de Verenigde Staten is er bij hun UAV aanvallen echter geen sprake van traditionele rechtshandhaving met strikte regels voor arrestatie en uitlevering, maar gelden de regels van het oorlogsrecht. De "mondiale oorlog tegen het terrorisme" brengt immers met zich mee dat de hele wereld een gevechtveld is. Het uitschakelen van tegenstanders met aanvallen door UAVs is volgens hen dus legitiem. Wellicht gelden deze argumenten voor Afghanistan en delen van Noord- en West-Pakistan, maar niet zonder meer voor Jemen of Iran. Ook Amita Etzioni verdedigt het buitenrechtelijk executeren van militanten die tot een niet-statelijke groep behoren. Hij vindt dat deze militanten, juist door misbruik te maken van hun civiele status, het recht opgeven om als burgers behandeld te worden. Jeffrey Smith, een voormalige hoge medewerker van de CIA, stelt echter dat van deze executies de suggestie uit kan gaan dat het normaal gedrag betreft. Amerikanen zouden dus ook doelwit van buitenlandse liquidaties kunnen worden.

Dat gevaar is niet denkbeeldig omdat er sprake is van een belangrijke proliferatie van UAVs. Over de hele wereld wordt veel geld geïnvesteerd in de ontwikkeling van deze wapensystemen. Ook niet-statelijke actoren kunnen hierover gaan beschikken omdat de technologie relatief eenvoudig te kopiëren is en de benodigde apparatuur voor bewapende militaire robots gewoon te koop en niet al te duur is. Zo vreest de

Anwar al-Awlaki, hier in betere dagen. Bron: Wikipedia

Amerikaanse robotdeskundige Peter Singer dat bewapende militaire robots wel eens hét strijdmiddel kunnen worden van etnische rebellen, fundamentalisten en terroristen. De Amerikaanse onderzoekster en voormalige gevechtspiloot Mary Cummings schetst het doemscenario van een klein, onbemand vliegtuig dat in een terroristische actie een biologisch wapen boven een stadion naar beneden werpt.

In the loop

De laatste jaren keurt de Amerikaanse president soms zelf de doelen goed die moeten worden aangevallen. Geavanceerde videotechniek die een direct zicht verschaft op het gevechtsveld, maakt dit mogelijk. Zo rapporteerde generaal Tommy Franks in 2001, in de eerste nacht van de invasie in Afghanistan, dat hij met collega's op andere locaties keek naar beelden van een Predator die een 'verdacht' konvooi van wagons en trucks op weg naar Kandahar, waarnam. Twijfelend of hij het konvooi zou laten beschieten, raadpleegde hij minis-

'uitverkoren'. Onder Obama is het aantal UAV aanvallen vertienvoudigd ten opzichte van de aantallen tijdens de regering Bush.

Out the loop

De ethiek van dit soort aanvallen met UAVs, krijgt steeds meer aandacht. De toenemende inzet van UAVs staat immers haaks op het traditionele, militaire ethos. Leiderschap, kame-raadschap en zelfopoffering zijn vanouds karakteristiek voor het militaire domein, maar die zijn in de oorlogvoering met UAVs vrijwel afwezig.

Tot op heden is het besluit tot inzet van een UAV nog voorbehouden aan de mens. De huidige bewapende militaire UAVs worden immers op afstand bestuurd door een operator. Bij deze systemen zit de mens dus 'in the loop'. Mensen nemen dus de beslissing over het al dan niet vernietigen van militaire doelen.

Zeer verontrustend is echter de ontwikkeling in de Verenig-

Zeer verontrustend is de ontwikkeling in de Verenigde Staten van autonome robots die zonder menselijke interventie kunnen beslissen over dodelijk geweld

ter van Defensie Rumsfeld. Die belde president Bush en kreeg vervolgens zijn toestemming om het konvooi uit te schakelen. Ook president Obama hecht vaak zijn goedkeuring aan aanvallen met UAVs van geselecteerde militanten. Onder leiding van het Pentagon leiden videoconferenties tot nominatie van kandidaat-slachtoffers gelieerd aan Al Qaeda. Antiterreur adviseur John Brennan legt deze selectie voor aan Obama, die vervolgens een beslissing neemt over welke militanten zijn

de Staten van autonome robots die zonder menselijke interventie (*out the loop*) kunnen beslissen over dodelijk geweld. Robots kunnen echter nooit de mens ontheffen van zijn verantwoordelijkheid om in een tijd van oorlog beslissingen over leven of dood te nemen. Oorlog is fundamenteel een sociale aangelegenheid die menselijke oplossingen vereist. Helaas lopen juristen en ethici veelal achter de feiten van de technologische ontwikkelingen aan! <

Colofon Ons Leger

Doelstelling

De vereniging stelt zich ten doel bij de Nederlandse samenleving de overtuiging ingang te doen vinden dat voor het behoud van vrede, veiligheid en vrijheid een deugdelijke en goed toegeruste krijgsmacht noodzakelijk is. Om dat te bereiken wordt ons blad behalve aan onze leden, abonnees en begunstigers toegezonden aan onder meer politici, diverse maatschappelijke instellingen en redacties van dag-, week- en maandbladen.

Ereleden

J.H.M. van Alphen, P.R. Klop
en Ing. J.Th.E. Schut

Algemene Raad

Jhr. dr. P.A.C. Beelaerts van Blokland
G.L.J. Huijser
Drs. H.H. Hulshof
Mr. B.J.M. Baron van Voorst tot Voorst

Hoofdbestuur

P.J.E.J. Striek, voorzitter
Prof. dr. O.C.K.M. Penn, vice-voorzitter
Drs. P.C. Dijkgraaf, secretaris
J.L.M. Reijnen, penningmeester

Leden:

P.P.B. Greup, lid
Mw. B. Hamstra, lid
P.R. Klop, lid

**Bijzondere leerstoel
vanwege de KNVOL aan de
Rijksuniversiteit Utrecht**
Prof. dr. J. Hoffenaar

Secretaris KNVOL
Vogelzand 2311, 1788 GE Den Helder
Telefoon: 0223 - 691353
Fax: 0223 - 691355
E-mail: info@onsleger.nl

**Leden-/
abonnementsadministratie**
Catharina van Rennesstraat 111
2551 GK Den Haag
Tel/fax: 070 - 391 1959
E-mail: info@onsleger.nl

Regiovertegenwoordigers

Zuid-Holland

vacature

Noord-Holland

M.M.W. Kasteleyn
Olympiaplein 77, 1077 CR Amsterdam
Tel: 020 - 6715273

Noord

Vacature

Oost

Drs. T.J. Bouwers,
Willebrordstraat 9, 7121 DR Aalten
tel: 0543 - 471761

Midden

mr. S.H. Steendam,
Groenekanseweg 79, 3732 AB De Bilt
tel: 06 - 5464 3043

Zuid

C.H.J. Veldkamp
Wagenaarstraat 8, 4331 CZ Middelburg
tel: 0118 - 650377